

ЗНО як складова системи забезпечення якості освіти

Українська мова і література

*Мариняк Р.С., методист науково-методичного відділу
Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти,
кандидат філологічних наук, доцент*

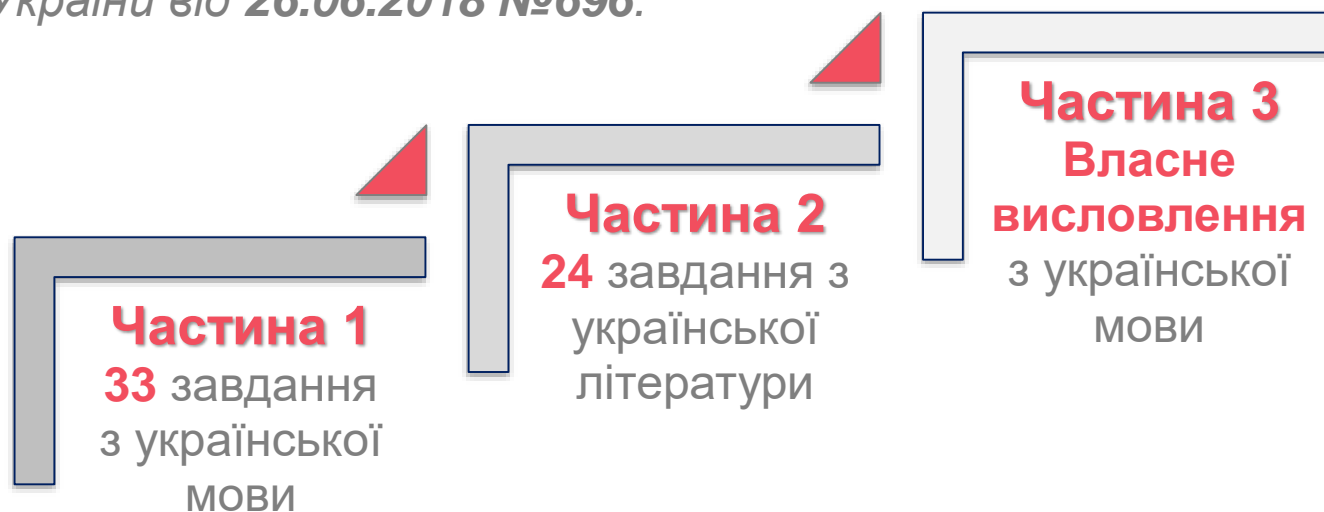
*Помазан І.О., методист науково-методичного відділу
Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти,
кандидат філологічних наук, доцент*

Змістові аспекти

ЗНО-2020

Характеристика сертифікаційної роботи з української мови і літератури

Завдання для сертифікаційної роботи розроблено відповідно до Програми ЗНО з української мови і літератури, затвердженої наказом МОН України від 26.06.2018 №696.

Кожен учасник отримав бланки відповідей А та Б. Бланк А – для зазначення відповідей на завдання Частини 1 і Частини 2 зошита та бланк Б – для виконання завдання з розгорнутою відповіддю.

Максимальна кількість балів, яку можна було набрати, правильно виконавши всі завдання, – 104 (переведені у шкалу 100-200 балів).

ДПА з української мови у формі ЗНО

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши **всі завдання з української мови**, – **68** (переведені у 12-бальну шкалу).

Порівняння програм з ЗНО з української мови та літератури у 2019 та 2020 рр

Українська мова

Розділ 1: Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія

ДОДАНО

- **1. Співвідношення звуків і букв.**
- *До Програми додано короткий словник слів зі складними випадками наголошування.*

Порівняння програм з ЗНО з української мови та літератури у 2019 та 2020 рр

Українська мова

Розділ 4: Морфологія

БУЛО	СТАЛО
4.1. Іменник. Кличний відмінок (у власних чоловічих та жіночих іменах)	4.1. Іменник. Кличний відмінок (на прикладі етикетних формул звертань <i>пане полковнику, сестро Олено, друже Сергію, Інно Вікторівно</i> і под.)
4.2. Прикметник. У вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів треба вміти утворювати повні й короткі форми якісних прикметників	
4.4. Займенник. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників	4.4. Займенник. Правопис неозначених і заперечних займенників
4.5. Дієслово	4.5. Дієслово. Вид дієслова (доконаний і недоконаний). <i>Відповідно додано у вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів:</i> визначати види дієслів

Порівняння програм з ЗНО з української мови та літератури у 2019 та 2020 рр

Українська мова

Розділ 5: Синтаксис

БУЛО	СТАЛО
5.2.1. Просте двоскладне речення	5.2.1. Просте двоскладне речення. <i>Додано у вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів:</i> Правильно вживати тире між підметом і присудком
5.2.5. Правильно розставляти розділові знаки, будувати схему такого речення	5.2.5. Правильно розставляти розділові знаки в реченнях
5.2.5.4. Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку	5.2.5.4. Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку <i>Додано у вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів:</i> Розпізнавати складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку

УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА
Програма ЗНО – 2020

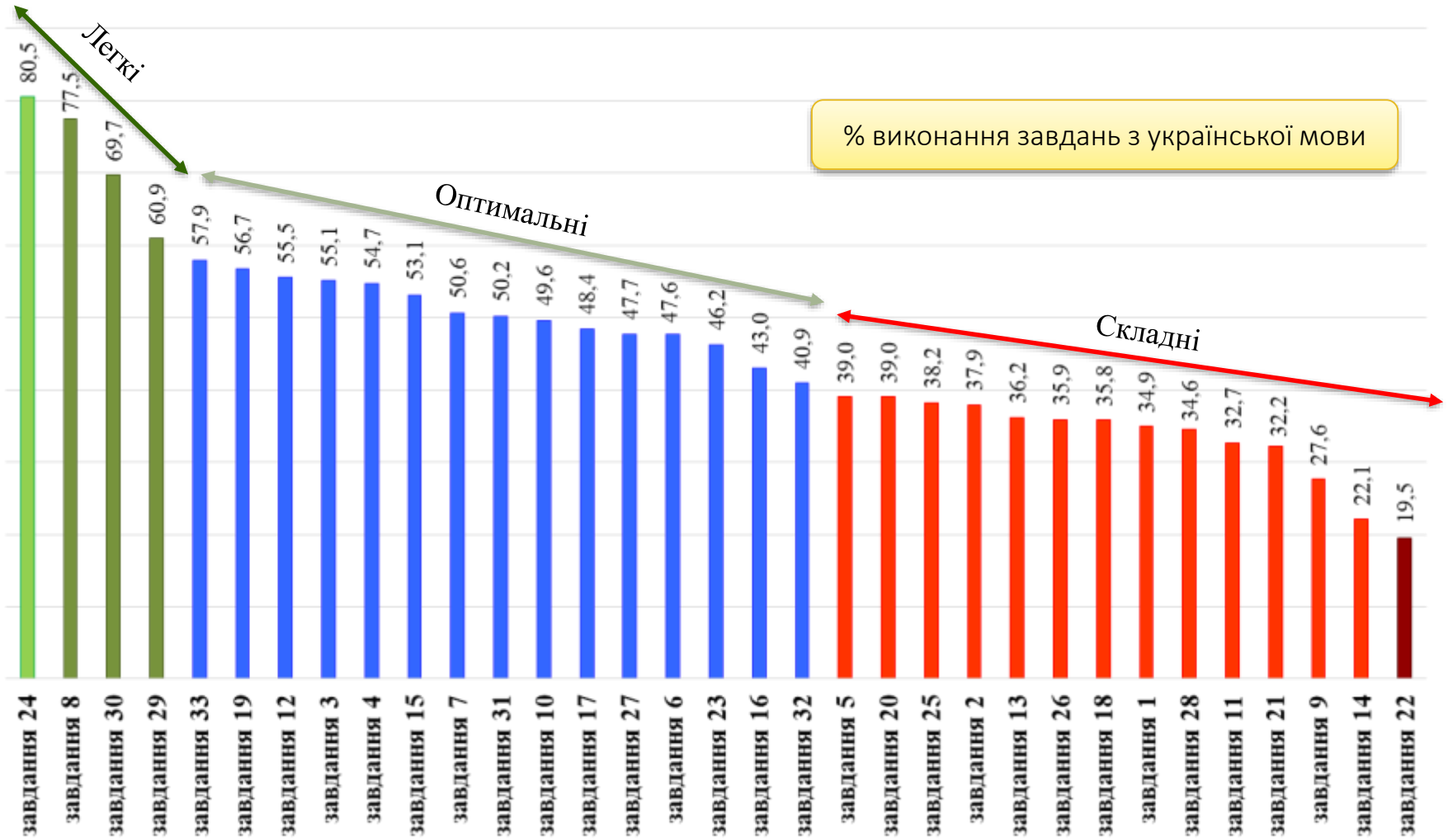
Назва розділу	Зміст літературного матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки
1. Усна народна творчість	<p>Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових і родинно-побутових пісень</p> <p>Пісні Марусі Чурай. «Віють вітри», «Засвіт встали козаченьки»</p> <p>Історичні пісні. «Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то хміль...»</p> <p>Тематика, образи, зміст народних дум і балад.</p> <p>«Дума про Марусю Богуславку».</p> <p>Балада «Ой летіла стріла»</p>	<p><i>Учасник (учасниця) ЗНО повинен (повинна) вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розрізняти види й жанри усної народної календарно-обрядових пісень (шедрівки, русальні, купальські і жниварські пісні, історичні й родинно-побутові пісні; думи, балади); - визначати провідні мотиви творів усної художні особливості; - розрізняти літературні роди, види й жанри народної творчості; - співвідносити літературний твір із відомим напрямом, стилем, течією;
2. Давня українська література	<p>«Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги)</p> <p>«Слово про похід Ігорів»</p> <p>Григорій Сковорода. «De libertate», «Всякому місту – звичай і права», «Бджола та Шершень»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - визначати тему, ідею, проблематику літературного твору; - характеризувати літературних героїв, композиційні особливості твору; - визначати художні образи і їхню роль у літературному творі; - утворювати літературних героїв за характеристиками й репліками; - орієнтуватися в сюжетах літературних творів; - визначати сюжетні й позасюжетні елементи літературного твору; - їхні композиційні особливості; - визначати провідні мотиви ліричних творів; - аналізувати мову літературного твору; - знаходити художні засоби й визначати їхню роль у літературному творі;
3. Література кінця XVIII-початку XX ст.	<p>Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка»</p> <p>Тарас Шевченко. «Катерина», «Кавказ», «Сон (У всякого своя доля...», «І мертвим, і живим, і ненарожденним...», «Заповіт»</p> <p>Пантелеймон Куліш. «Чорна рада»</p> <p>Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я»</p> <p>Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (I, IV частини)</p> <p>Іван Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»</p> <p>Іван Франко. «Захар Беркут», «Чого являєшся мені у сні?...», «Мойсей»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - визначати провідні мотиви ліричних творів; - аналізувати мову літературного твору; - знаходити художні засоби й визначати їхню роль у літературному творі; - співвідносити фрагмент літературного твору з автором; - співвідносити письменників з фрагментами творчості, висловами митців та літературних критиків; - знати псевдоніми й справжні імена письменників; - до літературних епох, шкіл, угруповань; - визначати місце і роль письменника в літературній школі; - пояснювати поняття «розстріляне відродження», «неокласицизм», «працька школа поетів», «дисидентство»; - орієнтуватися в основних тенденціях літературного процесу.

<p>4. Література XX ст.</p>	<p>Михайло Коцюбинський. «Тіні забутих предків», «Intermezzo» Василь Стефаник. «Камінний хрест» Ольга Кобилянська. «Valse melancholique» Леся Українка. «Contra spem spero!», «Лісова пісня» Микола Вороний. «Блакитна Панна» Олександр Олесь. «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!...» Павло Тичина. «Пам'яті тридцяти», «Ви знаєте, як липа шелестить...», «О, панно Інно...» Максим Рильський. «У теплі дні збирання винограду...» Микола Хвильовий. «Я (Романтика)» Володимир Сосюра. «Любіть Україну!» Валер'ян Підмогильний. «Місто» Юрій Яновський. «Майстер корабля» Остап Вишня. «Моя автобіографія», «Сом» Микола Куліш. «Мина Мазайло» Богдан-Ігор Антонич. «Різдво» Олександр Довженко. «Зачарована Десна» Андрій Малишко. «Пісня про рушник» Василь Симоненко. «Ти знаєш, що ти – людина...», «Задивляюсь у твої зіниці...», «Лебеді материнства» Василь Голобородько. «Наша мова» Олесь Гончар. «Модри Камень» Григій Тютюнник. «Три зозулі з поклоном» Василь Стус. «Господи, гніву пречистого...» Іван Драч. «Балада про соняшник» Ліна Костенко. «Страшні слова, коли вони мовчать», «Маруся Чурай»</p>	<p>Учасник (учасниця) ЗНО повинен (повинна) знати такі теоретико-літературні поняття:</p> <ul style="list-style-type: none"> - літературні роди: драма, епос (ліро-епос); - лірика, її тематичні різновиди: епічна, громадянська (патріотична), пейзажна, верлібр, ліричний вірш, пісня, послання; - епос та його жанри: новела, повість, повісті та роману, усмішка; - драма та її жанри: власне драма, трагікомедія; - ліро-епос та його жанри: байка, балада, пісня, поема; - літературні напрями, стилі, течії: класицизм, реалізм, модернізм (експресіонізм, імпресіонізм, неокласицизм, неоромантизм); постмодернізм (сучасному літературному процесі); - ліричний герой, персонаж, прототип; - тема, ідея, мотив, проблематика, конфлікт у драматичному творі; - композиція художнього твору: сюжетні, позасюжетні елементи; - види комічного: бурлеск, гротеск, сатира, травестія; - художні засоби: алегорія, алітерація, антитеза, асонанс, гіпербола, епітети, епіфора, інверсія, метафора, метонімія, паралелізм, персоніфікація, порівняння, звертання, риторичне запитання, епітети
<p>5. Твори укр. письменників-емігрантів</p>	<p>Іван Багряний. «Тигролови» Євген Маланюк. «Уривок з поеми»</p>	
	<p>Загальний огляд основних тенденцій Постмодернізму, як</p>	

Аналіз змісту завдань ЗНО-2019

Українська мова

Успішність виконання завдань з української мови учасниками ЗНО – 2019

Розподіл завдань тесту з української мови і літератури за категоріями складності

Складність тестового завдання (P-value) – успішність учасників тестування у виконанні цього завдання. Визначається як відношення (у відсотках) кількості балів, набраних усіма учасниками за виконання даного завдання, до максимальної кількості балів, яку вони могли б отримати за його виконання.

У таблиці наведено інтервали значень складності тестового завдання та характеристику тестового завдання.

Інтервал значення	Характеристика завдання
понад 80%	дуже легке
60–79%	легке
40–59%	оптимальне
20–39%	складне
менше 20%	дуже складне

Зразок легкого завдання

24. У відповідність фразеологізм із його синонімом.

	<i>Фразеологізм</i>		<i>Синонім</i>
1	ні пари з вуст	А	заходити збоку
2	теревені правити	Б	за версту почути
3	грати очима	В	плескати язиком
4	починати здалека	Г	рота не розкрити
		Д	пускати бісики

Зразок оптимального завдання

4. Суфікс *-інн(я)* має різне значення в словах рядка

- А носіння, говоріння
- Б гасіння, коріння
- В ходіння, шарудіння
- Г терпіння, водіння

Зразок складного завдання

26. Доберіть приклад до кожної умови вживання тире.

	<i>Умова вживання тире</i>		<i>Приклад речення</i>
1	тире між підметом і присудком	А	Краще кепсько виконати свій обов'язок, аніж добре – чужий.
2	тире на місці пропущеного члена речення	Б	Бути особистістю – це бути самостійним джерелом дії.
3	тире при відокремленій прикладці	В	Звільнишся від зла – у тебе залишиться лише добро.
4	тире в безсполучниковому складному реченні	Г	Любов, щирість, милосердя – такі риси має виховувати в собі кожен.
		Д	Я знаю лише одного тирана – тихий голос мого сумління.

Т теми, завдання з яких були складними для учасників ЗНО-2019

(менше 50% виконання)

Фонетика

Зміни звуків

Орфоенія

Наголос

Лексикологія

Лексичне значення слова

Орфографія

Правила вживання
м'якого знака

Правопис складних слів

Подвоєння приголосних

Морфологія

Рід, відмінки іменників

Дієприслівниковий
зворот

Синтаксис

Однорідні члени речення

Розділові знаки в
ускладненому реченні.
Вставні слова

Розділові знаки в
простому ускладненому
реченні

Односкладні речення

Відокремлені члени
речення

Розділові знаки у
складному реченні

Види підрядних речень

Пряма мова
(розділові знаки)

Загальні висновки щодо результатів виконання завдань сертифікаційної роботи

Результати ЗНО 2019 року свідчать, що здобувачі загальної середньої освіти стикалися з певними труднощами саме під час виконання практичних завдань, що потребували застосування здобутих знань, умінь і навичок у нових ситуаціях.

6. Знак м'якшення треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка

- А мистец..кий, учител..ство, камін..чик
- Б малесен..кий, одягаєт..ся, мен..ший
- В жмен..ці, винос..те, виріз..блений
- Г він..чати, запоріз..кий, жен..шень

Ключ	Відповіді учасників (%)			
	А	Б	В	Г
В	19,3	19,5	47,6	13,2

Учасники тестування переважно успішно виконали завдання з орфографії (6, 7, 12)

7. Окремо в тексті треба писати сполуку слів

- А до/купи
- Б на/пам'ять
- В на/зустріч
- Г на/гору

- Б на/пам'ять
- В на/зустріч
- Г на/гору

Ключ	Відповіді учасників (%)			
	А	Б	В	Г

Не виконал завдання (%)

0,4

12. Потрібно поставити у на місці всіх пропусків у рядку

- А побував ... Полтаві, заголовок ... журналі, пташенята ... гнізді
- Б бузок ... цвітінні, літак ... хмарах, повідомили ... новинах
- В впадати ... вічі, записано ... статуті, місця ... автобусі
- Г квітка ... вазоні, світло ... кімнаті, розчиняється ... молоці
- Д костюм ... шафі, подивитися ... вічко, постукав ... двері

Ключ	Відповіді учасників (%)					Не виконали завдання (%)	Складність (P-value)	Дискримінація (D-index)
	А	Б	В	Г	Д			
Д	15,5	12,3	5,8	10,4	55,5	56,0	55,5	54,8

Щоправда завдання 14 виявилось складним через необхідність знання значної кількості винятків

14. Разом треба писати всі складні слова в рядку

- А фото/журналіст, високо/ефективний, екс/чемпіон
- Б супер/обкладинка, західно/європейський, мікро/схема
- В кисло/молочний, суспільно/політичний, пів/кілометра
- Г мега/маркет, яскраво/жовтий, кілька/мільйонний
- Д перекоти/поле, відео/конференція, міні/готель

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
Б	22,5	22,1	20,8	14,2	19,7

Психометричні характеристики завдань тесту (українська мова)

Підкреслені літери позначають однаковий звук у кожному слові рядка

2019 рік

А поглядд, кладдка, переддзвін
Б сьорбати, весняний, всюди
 В захист, розвиватися, пізній
 Г нитці, баскеттбол, молитва
 Д край, вокзал, закріплення

Відповіді учасників (%)				
А	Б	В	Г	Д
7,5	32,7	24,5	14,5	20,3

2018 рік

Відповіді учасників (%)				
А	Б	В	Г	Д
33,6	23,0	13,8	12,4	16,8

Підкреслені літери позначають однаковий звук у кожному слові рядка

А зіставити, просьба, зябра
 Б усмішці, смієшся, посмішка
 В несеться, тюльпан, тьмяно
 Г перифраз, фонетика, любов
 Д край, вокзал, закріплення

2017 рік

Відповіді учасників (%)				
А	Б	В	Г	Д
7,1	13,7	50,1	14,8	13,6

Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

А слов'янський, маслюк, джазист
 Б осяянння, юнацький, беззастережний
В блищить, каяття, європейський
 Г колючий, в'юнище, їжджений
 Д йодований, дзюркотіти, травиця

Психометричні характеристики

завдань тесту (українська мова)

На перший склад падає наголос
у всіх словах, ОКРІМ

2019 рік

- А причіп
- Б косий
- В жалюзі
- Г випадок

Відповіді учасників (%)			
А	Б	В	Г
16,1	29,1	34,9	19,5

На другий склад падає наголос у слові

2018 рік

- А позначка
- Б центнер
- В довідник
- Г каталог

Відповіді учасників (%)			
А	Б	В	Г
10,5	37,6	20,7	30,8

На перший склад падає наголос у слові

2017 рік

- А цінник
- Б течія
- В русло
- Г випадок

Слово	Відповіді учасників (%)				Не виконали завдання (%)
	А	Б	В	Г	
Причіп	33,3	11,1	34,6	20,5	0,5

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Міністерства освіти і науки України
від 26.06.2018 р. № 696

ПРОГРАМА
ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ
результатів навчання З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ,
здобутих на основі повної загальної середньої освіти

Додаток
до Програми ЗНО
з української мови
на 2020 рік

Перелік слів з нормативним наголосом

А	вИтрата	довезтИ	зайпонка	крицЄвий
агронОмІя	вишИваний	довестИ	заробіток	крОїти
алфавіт	відвезтИ	довІдник	заставка	кропИва
аркушик	відвестИ	догмат	застіюка	кулінарІя
асиметрія	відгомІя	донестИ	застОпорити	куратИна
Б	віднестИ	доНька	звИсока	Л
багаторазОвий	відомість (список)	дочкаЯ	здАлека	лаге
безпринципний	відОмість (давн., повідомлення, популярність)	дрОва	зібрання	листопад
бєшкет	вІрші	Е	зобразИти	літОпис
благівіст	вІршовИЙ	експєрт	зозла	люстро
близькИЙ	вітчИм	Є	зрАння	М
болотИстий	Г	єретИк	зрУчний	мабУть
борОдавка	гальмО, гальма	Ж	зубОжіння	магістерськ (про вчений спр.)
босОнїж	глядЯч	жалозі	І	маркетинг
бойзнь	горошИна	З	індУстрія	мерсАж
бурштиновий	граблІ	завданнЯ	К	металургІя
бюлетєнь	гуртОжиток	завезтИ	камбала	мілїєстр
В	Д	завестИ	каталОг	Н
вЯги (у множині)	данИна	завждИ	квартАл	навчАння
вантажівка	дАно	завчасУ	кИшка	нанестИ
веснянИЙ	децимєстр	загадка	кіломєстр	напІй
вИгода (користь)	дЄщиця	заїржАвлий	кінчИти	наскрізна
вигОда (зручність)	де-Юре	заїржАвити	кОлесо	начИнка
видАння	джерелО	закінчИти	кОлія	невидити
визвольтИЙ	дИвлячись	закладка (у книжц.)	кОпчений (диспракц.)	невисна
вимОга	дичАвити	закрутка	копчєний (прим.)	невисна
вИпадок	діалОг	залишитИ	корисний	ніздЯ
виоАзний	добовИЙ	заміжня	кОсий	новИЙ

підручА
пОзначка
пОчИтка
помішк
помовчАти
появИти
порядковИЙ
посерєднИ
привезтИ
привестИ
приморозок
принєстИ
прИчп
магістерськ (про вчений спр.)
маркетинг
мерсАж
псевдонІм
Р
рІзом
рЄшєть (мас)
рЄшєть
рІшкєвий
РІшИла
роздрібнИЙ
рОзпІрка
рухОпис
руслО
С
сантїмєстр
сєрдцє

Психометричні характеристики завдань тесту (українська мова)

2019 рік

4. У відповідність фразеологізм із його синонімом.

	Фразеологізм	Синонім
1	ні пари з вуст	А заходити збоку
2	теревені правити	Б за версту почути
3	грати очима	В плескати язиком
4	починати здалека	Г рота не розкрити
		Д пускати бісики

Ключ	Розподіл учасників (%) : набраних балів				Ключ	Розподіл учасників (%) за кількістю набраних балів		Складність (P-value)
	0	1	2	3		4	(P-value)	
ГВДА	4,5	6,4	11,4	17,8	4	59,9	80,5	

2018 рік

Доберіть до кожного фразеологізму антонім.

	Фразеологізм	Антонім
1	тримати в чорному тілі	А ставати дибки
2	розкрити карти	Б гладити по голові
3	викинути з голови	В ходити довкола
4	мозолити руки	Г не йти з думки
		Д ганяти собак

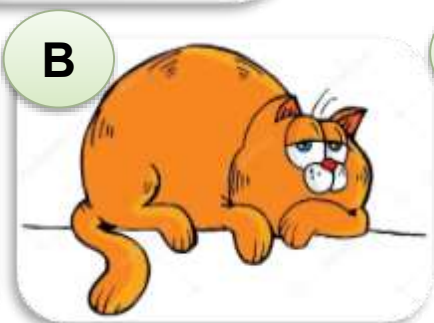
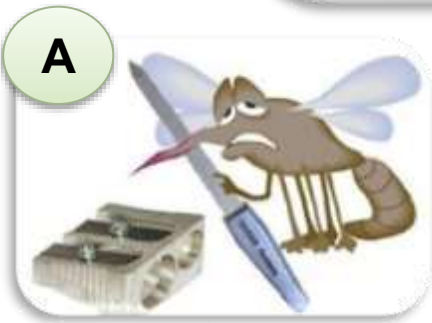
Ключ	Розподіл учасників (%) за кількістю набраних балів					Складність (P-value)
	0	1	2	3	4	
БВДГ	12,7	20,7	29,5	14,6	22,5	53,3

Психометричні характеристики завдань тесту (українська мова)

Цей фразеологізм має антонім

Фразеологізм через пень-колоду має антонім

2015 рік

- А** комар носа не підточить
- Б** далеко куцому до зайця
- В** і кіт не валявся
- Г** як курка лапою
- Д** мухи не зобидить

Відповіді учасників (%)				
А*	Б	В	Г	Д
30,11	32,01	13,41	19,90	3,70

Психометричні характеристики завдань тесту (українська мова)

2019 рік

Лексичної помилки НЕМАЄ в реченні

А На лекціях з етики професор розповідав студентам, як тактичніше вчинити в тій чи тій не надто приємній ситуації.

варто вжити слово
тактовніше

порушенням лексичної норми є слово
удачними, це росіянізм

Б Імунологи прогнозують, що останні місяці року будуть удачними для укріплення здоров'я.

доречно вжити слово
численна

доречно вжити слово
дослідження

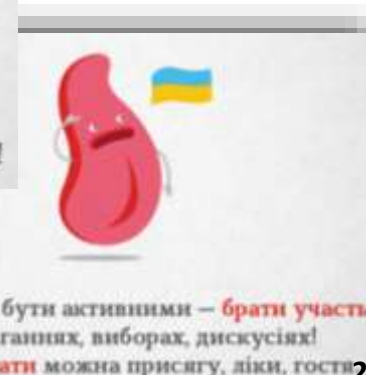
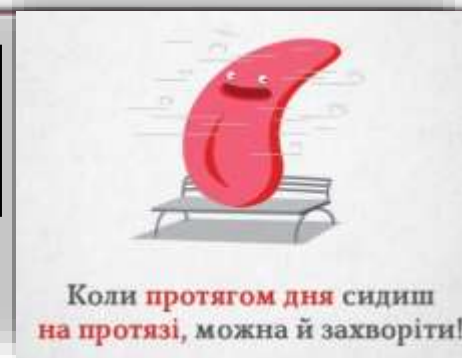
В На симпозіум поїде чисельна група науковців, які брали участь у досліді цієї теми.

потрібно вжити слово
реабілітологів

Г На конференцію запросили різних за фахом лікарів: від хірургів до реабілітації.

Д У тендітних руках балерини – оберемок червоних троянд, і це найвища оцінка її роботи в новому спектаклі.

Ключ	Відповіді учасників (%)					Не виконали завдання (%)	Складність (P-value)
	А	Б	В	Г	Д		
Д	10,5	13,3	27,6	12,2	35,8	36,4	35,8

Лексичну помилку допущено в рядку

2018 рік

А о сьомій годині ранку

Б на наступній неділі

В властивий учневі

Г прийшов у справах

Відповіді учасників (%)			
А	Б	В	Г
3,6	34,2	25,5	36,3

Найпоширеніші лексичні помилки

✓ уживання слів у невластивому для контексту значенні:
«відбиття (замість зображення) життя» (у творі),
«грати значення» (замість *роль*);

✓ порушення лексичної сполучуваності слів:
«вірно (замість *правильно*) відповідати», «день відчинених (замість *відкритих*) дверей», «мова йдеться» (замість *мова йде* або просто – *їдеться*), «загубити (замість *втратити*) силу» (або ще: знесилитися);

✓ багатослів'я, уживання зайвих слів (плеоназм):
«кожна хвилина *часу*», «написав *свою* автобіографію», «*уперше* знайомитися»,
«зібрано 10 тисяч карбованців *грошей*», «*сатирична* карикатура», «у січні *місяці*».

Особливо «багатим» на зайві слова мовлення буває під час відповідей на питання:
«іменник у нас є змінною частиною мови», «Сък – буде суфікс».

✓ **Тавтології** – невиправданого повторення тих самих або однокореневих слів, яке є виявом слабкої вимогливості до вибору слова, мовленнєвої неухважності:
«авторські слова – слова автора», «внести внесок у літературу», «саджати в саду саджанці».

Типові помилки в мовленні учнів

A row of six stylized human figures in different colors (red, orange, purple, pink, blue, green) with speech bubbles above them containing text.

Треба приймати участь у різних міроприємствах

Самий важливий день

Моя власна думка

Я рахую, що...

У творі мова йдеться

Я прийняв вірне рішення

МОЖНА **ВІДКРИВАТИ:**

Америку незвідану планету нову бібліотеку

АЛЕ

розгортати книжку розтуляти

розплющувати очі чи роззявляти рота

відчиняти вікно

Правильник
— Будьмо уважні —

✗ НЕ МІШАЙ МЕНІ

✓ НЕ ЗАВАЖАЙ МЕНІ

Слов'я́тис

Правильник
— Будьмо уважні —

✗ ВЗЯВ СЕБЕ В РУНИ

✓ ОПАНУВАВ СЕБЕ, ОТЯМИВСЯ

Слов'я́тис

Правильник
— Будьмо уважні —

✗ ПРИХОДИТЬ НА ДУМКУ

✓ СПАДАЄ НА ДУМКУ

Слов'я́тис

Правильник
— Будьмо уважні —

✗ ЛЮБИМЕЦЬ

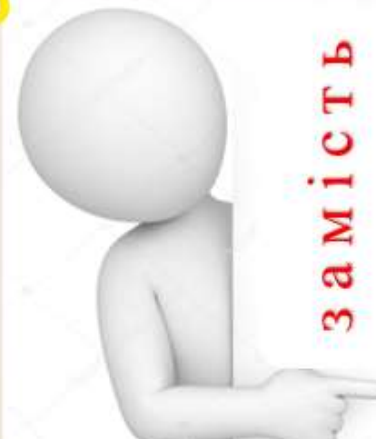

✓ УЛЮБЛЕНЕЦЬ

Слов'я́тис

Іноді не тільки учні, а й учителі говорять:

*«біля тисячі сторінок,
за(від)криті двері,
видне місце в літературі,
відноситися до когось, даний
дякуючи чому, заставляти вчи
не дивлячись на що, положити в
приймати участь, тратити
даремно, чоловік (у значенні м
шахматна гра»*

замість

близько тисячі сторінок,
двері, чільне місце
ставитися до когось,
чому, змушувати
вчитися, незважаючи
пенал, брати участь,
людина, шахова гра»

Психометричні характеристики завдань тесту (українська мова)

Завдання із **синтаксису** та **пунктуації** викликали певні труднощі.

Зокрема завдання 2 є компетентнісним: для його виконання потрібно не лише знати типові конструкції, які завжди є вставними, а й уміти визначити, чи буде словосполучення в ролі вставного в конкретному реченні

Ключ	Відповіді учасників (%)				Не виконали завдання (%)	Складність (P-value)
	А	Б	В	Г		
В	19,3	31,3	37,9	10,8	0,7	37,9

2. Вставним словосполученням ускладнено речення (*розділові знаки пропущено*)
- А За теорією Ч. Дарвіна було знято кілька цікавих науково-популярних фільмів.
 - Б За теорією Ч. Дарвіна тривалий час уважно слідкували науковці в Кембриджі.
 - В За теорією Ч. Дарвіна головною рушійною силою еволюції є природний добір.
 - Г За теорією Ч. Дарвіна з'явилися й інші пояснення чинників еволюції видів.

22. Прочитайте речення (*цифра позначає попередній розділовий знак*).

Уважалося,(1) що рондель,(2) традиційна форма французької літератури,(3) придатний лише для пейзажної чи інтимної лірики,(4) однак Павло Тичина створив свій різновид цього жанру,(5) що увійшов у поетичний світ революційним фанфарним маршем,(6) сповненим самобутніх рефренів.

НЕПРАВИЛЬНИМ є обґрунтування вживання розділових знаків, запропоноване в рядку

- А кома 1 – при вставному слові
- Б коми 2, 3 – при відокремленій прикладці
- В кома 4 – перед сурядною частиною складного речення
- Г кома 5 – перед підрядною частиною складного речення
- Д кома 6 – при відокремленому означенні

Ключ	Відповіді учасників (%)					Не виконали завдання (%)	Складність (P-value)	Дискримінація (D-index)	Кореляція (Rit)
	А	Б	В	Г	Д				
А	19,5	27,4	24,7	11,7	16,0	16,6	19,5	18,7	0,2

Заскладним виявилось й завдання 22, яке вможливило перевірку вмінь не лише правильно розставляти розділові знаки, а й обґрунтувати вживання їх.

Це можна пояснити тим, що часто розділові знаки розставляють інтуїтивно, а правильне пояснення потребує глибоких знань.

Морфологія. Частини мови

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Діти вибирають книжки про драконів та ельфів, (1)характерників і (2)зачарованих музикантів, а, прочитавши їх, урешті виростають сильними й добрими, здатними (3)свідомо протистояти злу в (4)реальному житті та у власній душі.

- А іменник
- Б прикметник
- В прислівник
- Г форма дієслова (дієприкметник)
- Д форма дієслова (дієприслівник)

2018 рік

Начальная страница

23 из 350

БАГД	25,4	2
------	------	---

27. Доберіть приклад

Тип однокл...

- 1 означено-ос...
- 2 неозначено-...
- 3 безособове
- 4 називне

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

(1)Зазвичай (2)останнє, що я розповідаю про історію пошуків, хай би (4)що шукав

- А займенник
- Б іменник
- В форма дієслова (дієприслівник)
- Г прислівник
- Д форма дієслова (дієприкметник)

2017 рік

Начальная страница

19 из 286

Ключ	Розподіл	
	0	2
ГБВД	23,6	2

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).
Діти вибирають книжки про драконів та ельфів, (1)характерників і (2)зачарованих музикантів, а, прочитавши їх, урешті виростають сильними й добрими, здатними (3)свідомо протистояти злу в (4)реальному житті та у власній душі.

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Надвечірнє сонце, (1)вихопивши пнями, (2)навколо (3)яких літо (4)запашну суницю.

- А займенник
- Б дієприслівник (форма дієслова)
- В прислівник
- Г прийменник
- Д сполучник

2016 рік

Начальная страница

19 из 286

- реченні
- 2 кома в ск...
- реченні
- 3 кома в 27к

Психометричні характеристики завдань тесту (українська мова)

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

САМОСТІЙНІ ЧАСТИНИ МОВИ

ІМЕННИК ХТО? ЩО? ЯКИЙ? ЧИЙ? ЯКЕ? ЧИЄ? ЯКІ? ЧИЇ?	ПРИКМЕТНИК ЯКИЙ? ЧИЙ? ЯКА? ЧИЯ? ЯКЕ? ЧИЄ? ЯКІ? ЧИЇ?	ЧИСЛІВНИК СКІЛЬКИ? КОТРИЙ?
ІМЕННИК ХТО? ЩО? ЯКИЙ? ЧИЙ? ЯКЕ? ЧИЄ? ЯКІ? ЧИЇ?	ДІЄСЛОВО ЩО РОБИТИ? ЩО ЗРОБИТИ? ЩО РОБИВ? ЩО ЗРОБИВ? ЩО РОБИТЬ? ЩО ЗРОБИТЬ? ЩО БУДЕ РОБИТИ? ЩО РОБИТИМЕ?	ПРИСЛІВНИК ЯК? ДЕ? КУДИ? ЗВІДКИ? КОЛИ? ЧОМУ? НАВІЩО?

СЛУЖБОВІ ЧАСТИНИ МОВИ

ІМЕННИК БЕЗ ПІД ДЛЯ ЗА НА З	СПОЛУЧНИК АБО ТА ЧИ І (Й) АДЖЕ	ЧАСТКА НЕ НІ ОЙ ТАК БИ (Б) ЧИ ХОЧ ХАЙ ЛИШЕ ЦЕ
--	--	--

САМОСТІЙНІ ЧАСТИНИ МОВИ

ІМЕННИК ХТО? ЩО? ЯКИЙ? ЧИЙ? СКІЛЬКИ? КОТРИЙ?	ДІЄСЛОВО ЩО РОБИТИ? ЩО ЗРОБИТИ? ЩО РОБИВ? ЩО ЗРОБИВ? ЩО РОБИТЬ? ЩО ЗРОБИТЬ? ЩО БУДЕ РОБИТИ? ЩО РОБИТИМЕ?
ІМЕННИК БЕЗ ПІД ДЛЯ ЗА НА З	СПОЛУЧНИК АБО ТА ЧИ І (Й) АДЖЕ

Мовно-літературна освітня галузь

ЧАСТИНИ МОВИ

САМОСТІЙНІ ЧАСТИНИ МОВИ

ІМЕННИК ХТО? ЩО?	ПРИКМЕТНИК ЯКИЙ? ЧИЙ? ЯКА? ЧИЯ? ЯКЕ? ЧИЄ? ЯКІ? ЧИЇ?	ЧИСЛІВНИК СКІЛЬКИ? КОТРИЙ?
ІМЕННИК ХТО? ЩО? ЯКИЙ? ЧИЙ? ЯКЕ? ЧИЄ? ЯКІ? ЧИЇ?	ДІЄСЛОВО ЩО РОБИТИ? ЩО ЗРОБИТИ? ЩО РОБИВ? ЩО ЗРОБИВ? ЩО РОБИТЬ? ЩО ЗРОБИТЬ? ЩО БУДЕ РОБИТИ? ЩО РОБИТИМЕ?	ПРИСЛІВНИК ЯК? ДЕ? КУДИ? ЗВІДКИ? КОЛИ? ЧОМУ? НАВІЩО?

СЛУЖБОВІ ЧАСТИНИ МОВИ

ПРИЙМЕННИК В (У) НАД	СПОЛУЧНИК АБО ТА	ЧАСТКА НЕ НІ ОЙ ТАК БИ (Б) ЧИ ХОЧ ХАЙ ЛИШЕ ЦЕ
-----------------------------------	-------------------------------	--

Завдання на аналіз і розуміння тексту

При доборі текстів для цього виду роботи враховується низка параметрів передового вітчизняного й міжнародного досвіду з питань критичного читання.

За *стилістичною специфікою* тексти можуть бути художнього, публіцистичного, наукового, офіційно-ділового (практично зорієнтованого) характеру, оскільки саме такі стилістичні різновиди текстів є найбільш актуальними для учасників, які в майбутньому можуть стати студентами вишів.

Жанрова природа текстів, що можуть бути запропоновані учасникам тестування, передусім залежить від їх стилістичної специфіки. Водночас до уваги береться й такий фактор, як ознайомленість випускників із відповідними жанрами після вивчення курсів мови й літератури в школі.

Змістовий діапазон текстів на читання значною мірою обмежується актуальною для випускників загальноосвітнього навчального закладу тематикою щодо:

- особистісного становлення молоді;
- морально-етичних цінностей людини й соціуму;
- суспільного, економічного й політичного розвитку України в умовах сьогодення;
- історичних подій і постатей;
- культурної самобутності українського народу;
- наукового прогресу й збереження довкілля і под.

Завдання на аналіз і розуміння тексту

Запитання, які перевіряють розуміння тексту, можуть стосуватися:

1) змісту:

- ✓ розуміння тематики тексту в цілому та окремих його абзаців;
- ✓ розуміння прямих і метафоричних значень слів та окремих виразів;
- ✓ пошук ключових слів;
- ✓ розуміння головної думки тексту;
- ✓ розуміння думок автора, викладених в окремих абзацах і частинах тексту;

2) будови (композиції):

- ✓ уміння аналізувати будову тексту (наприклад, виділяти вступ, основну частину, висновки);
- ✓ розуміння структурної цілісності тексту: відповідність його будови певному типу та стилю мовлення;
- ✓ визначення логічних зв'язків між частинами тексту, розуміння послідовності викладу, залежності одних частин від інших (наприклад, залежності висновків від аргументів, аргументів від гіпотез чи тверджень);
- ✓ розуміння ролі окремих стилістичних засобів для розкриття теми та вираження головної думки (наприклад, широке використання термінології в науковому стилі, роль тропів у художнього та публіцистичному стилях);

3) комунікативного призначення:

- ✓ розуміння, з якою метою створено текст;
- ✓ уміння впізнавати адресата мовлення;
- ✓ уміння передбачати можливий вплив тексту на читача

Читання й аналіз тексту

Завдання 29–33 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у бланку А, тому що комп'ютерна програма ресструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення бланка А!

Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

Прочитайте тексти (цифри в дужках позначають номери абзаців)
і виконайте завдання 29–33.

Текст А

Місто, у якому хотілося б жити

(1) Енріке Пеньялоса, володар найвищої нагороди Венеційського фестивалю архітектури «Золотий лев» за успішні інновації в містобудуванні, перебуваючи в Києві, виступив з публічною лекцією.

(2) Щасливий бути в прекрасному Києві й хочу поділитися з вами деякими думками. Як зробити місто ідеальним для людей? Я жив у Парижі в маленькій квартирі, але площі, галереї, музеї були моїми... Це священна територія для будь-якого пішохода.

(3) Який урбаністичний простір комфортний? Той, де люди люблять долати відстань пішки, виходити з будинків на вулиці, на площі, у кав'ярні. Сьогодні ж усе зорієнтовано на водіїв. Фраза «Добре було б мати місто без машин...» схожа на слова божевільного. Але в деяких мегаполісах уже обмежують рух приватних автомобілів і частіше використовують громадський транспорт. **Справжній символ демократії тут – смуга для автобусів: машини стоять у довжелезній черзі – натомість автобус вільно їде своєю дорогою. І тоді всім стає зрозуміло: людина в ньому так само важлива, як і власник авто.**

(4) Паркування... Я не знаю конституції, що гарантувала б людині таке право. Тротуари, на яких залишено автомобілі, – ознака проблемної країни. Це все одно, що перетворити парки на місця для машин.

(5) Пішоходи в місті – це ще й туристи. Якщо хочемо бачити в Києві безліч мандрівців, треба зробити так, щоб для прогулянок було більше місця. Елісейські Поля в Парижі... Та тут же вистачить території і щоб запаркуватися, і щоб пройти-ся! Але чи привабить це гостей? Ні! Машини не мають втручатися в простір піших людей!

(6) Останнім часом у містах почали облаштовувати окремі піші зони. Наприклад, у Нью-Йорку Бродвей – територія без машин не лише під час свят чи фестивалів, а й щодня. У Боготі, де я був мером, було створено простір для пішоходів – 30 кілометрів зеленої смуги без транспорту! Для цього довелося зменшити територію модних гольф-клубів. Потім збудували 24-кілометрову велосипедну вулицю й сотні кілометрів велодоріжок. І це не лише в центрі, а й у найвіддаленіших і нереспектабельних кварталах. Тож спочатку зони для пішоходів і велосипедистів, а лише потім – асфальт для машин! Інакше це неповага до громадян і символ соціальної несправедливості.

(7) Родзинка багатьох міст – це пляжі й узбережжя. Зауважте: приватна власність не має обмежувати доступ до води. У ХХ столітті в мегаполісах уздовж річок почали прокладати шосе: там, бачте, не буде перехресть. А в Парижі мер закрив дорогу коло Сени, щоб облаштувати пляж. У Копенгагені набережна – місце для прогулянок. Уздовж каналу з мальовничими будиночками, в одному з яких мешкав відомий казкар Андерсен, немає машин – це вільний простір для людей! У Сеулі біля ріки раніше теж було багаторядне шосе, тепер тут – пішохідна зона! Так само в Лондоні, у Нью-Йорку, у Ванкувері – шлях до води скрізь безперешкодний.

Текст Б

Нехай місто стане кращим!

(9) У документі з гучною назвою «Маніфест "Київ – зручне місто"» ініціативні кияни запропонували власну програму дій з облаштування столиці. Розробники розповіли про своє бачення того, як допомогти їй стати комфортнішою для мешканців.

(10) Григорій М., журналіст: «Нещодавно ми підрахували кількість транспорту на Північному мосту в годину пік. Дізналися, що в цей час на шість тисяч машин припадає лише 120 автобусів і тролейбусів. Отже, громадський транспорт, що перевозить 50 % містян, займає на дорозі лише п'ять відсотків її площі! Конче необхідно виділити смугу для комунального транспорту й заборонити заїжджати туди автомобілям. Тоді пасажирів автобусів і тролейбусів матимуть привілей – не стоятимуть у заторах».

(11) Ігор С., дизайнер: «Усі мріють жити в комфортному місті з якісним дизайном. Коли дізнався, що київський фунікулер будуть ремонтувати, розробив новий логотип, фірмові кольори, стиль, написав правила користування та створив інформаційні таблички. Усе це вже діє. А ще два роки тому я запропонував зміни щодо навігації Києва: покажчики, таблички, інформаційні стенди. Сьогодні хочу зібрати команду й запустити цей проект. Пізніше – залучити спонсорів і благодійників».

(12) Олесь С., координатор Асоціації велосипедистів Києва: «Нещодавно з'явилась ідея порахувати велосипедистів на наших вулицях. Щоб розвивати велоінфраструктуру, потрібно знати, скільки людей їздить таким транспортом, зростає їх кількість чи ні, де вони рухаються – дорогами чи тротуарами, спортсмени це чи звичайні містяни. Наша мета – зробити цей засіб пересування частиною міської транспортної системи».

(13) Станіслав Д., архітектор: «Разом з ініціативною групою я брав участь у розробці плану благоустрою набережної Дніпра. Працював з натхненням: барельєфи Івана Предтечі й Володимира Великого спроектував за чотири дні. Шкода, що люди не завжди цінують наші зусилля: перші тижні ходив сюди ганяти риба-лок, які розкладали смачні під скульптурною композицією. Згодом звик, навіть була і з цього користь: вони зупиняли порушників, які заважали відпочивальникам вільно прогулюватися набережною».

За Н. Орловою

30. Транспортна ситуація на Північному мосту (текст Б, абзац 10) НЕ підтверджує думки автора тексту А, що

- А міста сьогодні більше зорієнтовані на автомобілістів
- Б такі ситуації – приклад соціальної несправедливості
- В автомобілі в містах не поступаються дорогому автобусам
- Г людина в автобусі так само важлива, як і власник автомобіля

31. НЕ порушено в тексті А, однак згадано в тексті Б питання

- А виділення окремої смуги для громадського транспорту
- Б потреби в креативних розробках міського дизайну
- В набережна – це комфортне місце для прогулянок
- Г велосипедна інфраструктура сучасного міста

32. Автор тексту Б порушує питання благоустрою набережних, натомість автор тексту А акцентує увагу на проблемі

- А зниження травматизму через заборону купання
- Б зручності руху набережними без світлофорів
- В потреби в будівництві шосе вздовж набережних
- Г обмеження доступу відпочивальників до набережних

Правила, дотримання яких забезпечує впевнене виконання тестових завдань

Правило 1. Уважно прочитайте умову завдання й чітко усвідомте для себе, яким вимогам має відповідати потрібний варіант.

Правило 2. Обов'язково детально аналізуйте всі запропоновані в завданні варіанти.

Правило 3. Чітко й однозначно позначте в тестовому зошиті, який саме із запропонованих варіантів ви обрали в якості правильного, щоб перенести в бланк А остаточну правильну відповідь, а не ту, від якої ви в процесі роботи над завданням відмовились як від помилкової.

Правило 4. Обов'язково залишайте певний час на зосереджене перенесення відповідей з тестового зошита в бланк А.

**1. На перший склад падає наголос у всіх
словах, ОКРІМ**

А причіп

Б косий

В жалюзі

Г випадок

1. На перший склад падає наголос у слові

А віршовий

Б підлітковий

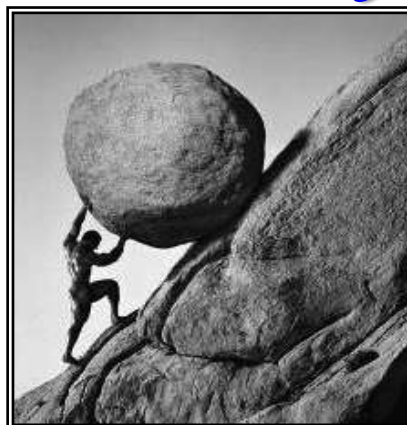
В корисний

Г фаховий

Аналіз змісту завдань ЗНО-2019

Українська література

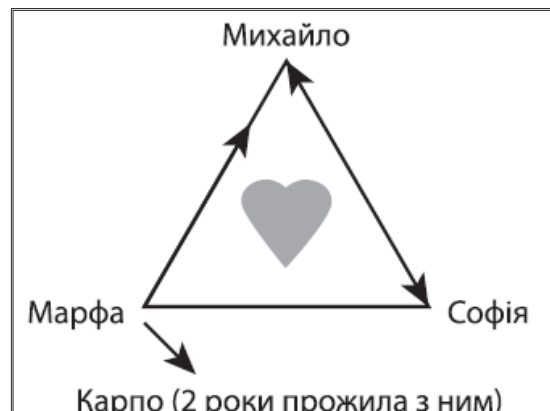
Завдання з використанням візуальних джерел (з 2013 року)

2017 рік

Т. Шевченко. Аскольдова могила. Акварель

2018 рік

Психометричні характеристики завдань тесту (українська література)

На світлині зображено мурал зі словами,
узятими з твору, де є рядки

А «Все йде, все минає – і краю немає, /
Куди ж воно ділось? Відкіля взялось?
І дурень, і мудрий нічого не знає...»

Б «І мене в сім'ї великій, / В сім'ї вольній, новій, /
Не забудьте пом'янути Незлим тихим словом...»

В «Не журиться Катерина / І гадки не має – / У новенькій хустиночці
В вікно виглядає...»

Г «Чурек і сакля – все твоє; / Воно не прошене, не дане, / Ніхто й не возьме
за своє, / Не поведе тебе в кайданах...»

Д «Розкуйтеся, братайтеся, / У чужому краю / Не шукайте, не питайте,
Того, що немає...»

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
Д	14,9	23,8	9,4	8,4	37,7

Психометричні характеристики завдань тесту (українська література)

Словами

*Та нехай мій батько добре дбає,
Грунтів, великих маєтків нехай
не збуває,
Великих скарбів не збирає... –
звертається до козаків*

А Олеся Запорожець

«Україна в огні»

Б Маруся Богуславка

«Дума про Марусю Богуславку»

В Леся Череванівна

«Чорна рада»

Г Маруся Чурай

«Маруся Чурай»

Д Наталка Полтавка

«Наталка Полтавка»

Завдання з розділу «Усна народна творчість» для більшості учасників виявилось заскладним, і лише 34,9 % тестованих дали правильну відповідь (уривок з «Думи про Марусю Богуславку»). Це завдання дало змогу перевірити знання змісту думи, зокрема одну з характеристик головного персонажа.

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
Б	18,8	34,9	10,7	19,0	10,8

Психометричні характеристики завдань тесту (українська література)

35. У рядках

**Бряжчить шабля о шолом,
Тріщать списи гартовані
В степу, в незнаємому полі,
Серед землі Половецької...**

Тарас Шевченко згадує події,
зображені у творі

А «Енеїда»

Б «Гайдамаки»

В «Слово про похід Ігорів»

Г «Чорна рада»

Д «Ой Морозе, Морозенку»

На завдання 35, де запропоновано за рядками Тараса Шевченка визначити, до якого твору наведено цю алюзію (розділ «Давня українська література»), відповіли правильно 46,6 % учасників. Це показує, що майже половина тестованих упізнала за ключовими словами («шабля», «списи», «землі Половецької») героїчну поему «Слово про похід Ігорів».

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
В	3,6	34,0	46,6	7,6	2,7

Більшість тестованих (72,7 %) продемонструвала невміння співвіднести уривок твору з його назвою. Це, очевидно, свідчить про недостатнє вміння учасників виокремлювати ідейно важливі епізоди художніх творів і за цим з'ясовувати назву.

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
Г	25,9	11,1	18,8	27,3	11,2

36. Слова

**Де общєє добро в упадку,
Забудь отця, забудь і матку,
Лети повинність ісправлять...**

належать персонажу твору

А «Повість минулих літ»

Б «Слово про похід Ігорів»

В «Всякому місту – звичай і права...»

Г «Енеїда»

Д «Гайдамаки»

Психометричні характеристики завдань тесту (українська література)

Заскладним (19,9 %) виявилось завдання, де необхідно назвати сентиментальний твір за його епізодом

«Гарно вбрану молодь письменник бачив і в Основі, і в Харкові, а знання творчості народу та реальної дійсності в цих місцях поєдналися й допомогли створити яскраві сентиментальні образи», – сказано про твір, у якому

А дівчина йде в ліс по гриби

Сентиментальна повість Григорія Квітки-Основ'яненка «Маруся»

Б свекруха сварить невістку

Повість І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»

В мати хоче видати дочку за гетьмана

Роман Пантелеймона Куліша «Чорна рада»

Г дівчина проводить хлопця на війну

Пісня Марусі Чурай «Засвіт встали козаченьки»

Д чоловік пише лист дружині

Новела Григора Тютюнника «Три зозулі з поклоном»

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
А	19,9	8,2	22,6	27,4	16,0

Психометричні характеристики завдань тесту (українська література)

«Ставте, тату, мерцій хату
через сіни...» – вимагає персонаж

А усмішки

Б соціально-побутової драми

В пригодницького роману

Г соціально-побутової повісті

Д комедії

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
Г	12,8	19,1	10,3	38,2	13,7

Драматичними за родовою ознакою є обидва твори в рядку

А «Бджола та Шершень» та «Гайдамаки»

Б «Наталка Полтавка» та «Мина Мазайло»

В «Intermezzo» та «Україна в огні»

Г «Лісова пісня» та «Я (Романтика)»

Д «Залізний острів» та «Мартин Боруля»

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
Б	5,6	35,5	22,2	24,0	7,0

Психометричні характеристики завдань тесту (українська література)

Переліком дійових осіб починається твір, який має присвяту

А Якову де Бальмену

Т. Шевченко «Кавказ»

Б любові всевишній

Григор Тютюнник «Три зозулі з поклоном»

В «Цвітові яблуні»

Микола Хвильовий «Я (Романтика)»

Г своєму батькові Юліанові Я. Кобилянському

Ольга Кобилянська «Земля»

Д кононівським полям

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
Д	13,8	13,0	19,5	19,2	28,5

Психометричні характеристики завдань тесту (українська література)

Традиційно складним є аналіз віршованих текстів

завдання 47 (назвати рядки, що належать представникові «розстріляного відродження») виконали успішно 20,1 %

47. Представнику «розстріляного відродження» належать рядки

А *Все повторялось: і краса, й потворність.*

Усе було: асфальти й спориші...

Б *Ні ж бо, не злотне; зрівнявши все злото*

Проти свободи воно лиш болото...

В *Хоч знаєш, знаєш, добре знаєш,*

Як я люблю тебе без тям...

Г *Може, квіти зйдуть – і настане*

Ще й для мене весела весна...

Д *І в наші дні зберіг ти чар-отруту:*

В тобі розбили табір аспанфуту...

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
Д	19,4	22,0	14,5	18,1	20,1

завдання 51 (визначити ім'я автора поетичних рядків) виконали успішно 27,4 %.

51. Євген Маланюк є автором рядків

А *«Як син, тобі доземно уклонюсь / і чесно гляну в чесні твої вічі...»*

Б *«Понад все вони любили / Свій коханий край...»*

В *«Одійдіте, недруги лукаві!.. / Друзі, зачекайте на путі!..»*

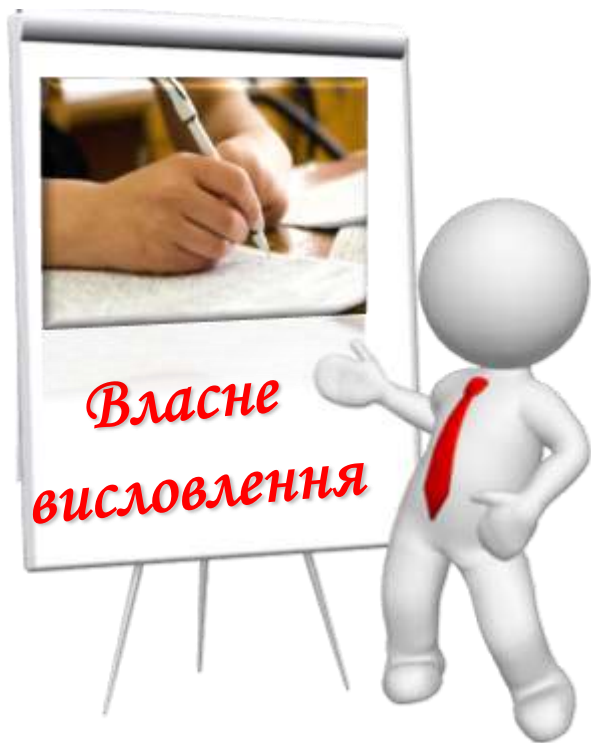
Г *«Прийшли лемки у крисанях / і принесли місяць круглий...»*

Д *«Не кинувши у глиб надійний якір, / Пливу й пливу повз береги краси...»*

Ключ	Відповіді учасників (%)				
	А	Б	В	Г	Д
Д	17,4	16,0	17,8	15,3	27,4

Власне

ВИСЛОВЛЕННЯ

Загальні висновки щодо
результатів виконання
завдання з відкритою відповіддю
(власного висловлення)
сертифікаційної роботи

Власне висловлення суттєво впливає на розподіл учасників за рейтинговою шкалою, уможливорює оцінювання рівня розвитку продуктивних видів мовленнєвої діяльності й має високі показники дискримінації та кореляції.

Оцінювання власних висловлень учасників ЗНО свідчить про **слабкий розвиток** у випускників навичок побудови аргументованого тексту.

Цьогоріч кількість бланків Б з позначкою *«Не відповідає темі»* становила 796, а з позначкою *«Робота менше 100 слів»* – 8 834.

Написання власного висловлення

58. Прочитайте наведений текст.

У різних ситуаціях ми поведимося по-різному: часом розважливо обмірковуємо свої кроки, а часом – даємо волю емоціям, не зважаючи на можливі наслідки.

Викладіть Ваш погляд на проблему:

До чого ж зрештою треба дослухатися в житті – до розуму чи до серця?

Кожну роботу перевіряють два екзаменатори

Структура власного висловлення

Теза

(формулюється чітко й однозначно)

Аргументи

(не менше двох)

Приклади

(з мистецтва / з життя або історії)

Висновок

Структура власного висловлення

Я вважаю, ...

Отже, ...

1.
Теза

2.
Аргументи
(не менше двох)

3а.
Приклад
(з літератури
або мистецтва)

3б.
Приклад
(з історії
або життя)

5.
Висновок

Тому що...

Наприклад, ...

4. Логіка

Критерії оцінювання змісту

Критерій	Змістовий вияв	Бал
1. Теза	Учасник вправно формулює тезу	2
	Учасник не формулює тези вправно	1
	Учасник не формулює тези або формулює тезу, яка не відповідає запропонованій темі	0
2. Аргументи	Учасник наводить принаймні два доречні й переконливі аргументи	2
	Учасник наводить принаймні один доречний аргумент. Аргументи дублюють один одного, тобто другий аргумент перефразовує зміст першого. Один з аргументів не є доречним стосовно сформульованої тези	1
	Учасник не наводить жодного аргументу або наведені аргументи не є доречними	0
3а. Приклад із літератури чи інших видів мистецтва	Один з аргументів підкріплено принаймні одним розгорнутим, добре поясненим прикладом з художньої літератури чи інших видів мистецтва	2
	Немає мотивації наведення прикладу. Приклад не конкретизований через художній образ. У прикладі є фактичні помилки	1
	Прикладу з літератури чи інших видів мистецтва немає або він не є доречним	0

Критерії оцінювання змісту

Критерій	Змістовий вияв	Бал
3б. Приклад, що є історичним фактом або випадком із життя	Учасник наводить принаймні один доречний приклад або з історії, або із суспільно-політичного життя, або з власного життя	2
	Немає мотивації наведення прикладу; приклад не конкретизований; у прикладі є фактичні помилки	1
	Прикладу з історії, суспільно-політичного чи власного життя немає або він не є доречним	0
4. Логічність, послідовність	Висловлення демонструє зосередженість на обговорюваній проблемі, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу)	2
	У роботі є порушення логічності, цілісності, послідовності й Несуперечливості розвитку думки	1
	Логіки викладу, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки немає	0
5. Висновок	Висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів	2
	Висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами	1
	Висновку немає; висновок не відповідає сформульованій у власному висловленні тезі; висновок не пов'язаний з аргументами та прикладами	0

Мовленнєве оформлення

ба. Орфографія, пунктуація		бб. Лексика, грамати́ка, стилістика	
Кількість помилок	Кількість балів	Кількість помилок	Кількість балів
0–1	4	0–1	4
2–6	3	2–4	3
7–11	2	5–7	2
12–16	1	8–10	1
17 і більше	0	11 і більше	0

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ МОВНОГО ОФОРМЛЕННЯ

Під час оцінювання орфографічної й пунктуаційної нормативності роботи 2 негрубі помилки рахують як 1 грубу. До негрубих зараховують такі помилки:

- у написанні великої літери в складних власних назвах;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках нерозрізнення *не/ні* (*не хто інший / ніхто інший ...*);
- у випадках, коли замість одного розділового знака поставлений інший;
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їхньої послідовності.

Негрубу орфографічну й негрубу пунктуаційну помилки НЕ СУМУЮТЬ І НЕ ЗАРАХОВУЮТЬ як 1 грубу.

Систематичне порушення норм милозвучності (три і більше випадків порушення на одне з правил: *у–в, і–й–та*) рахують як одну **ОРФОГРАФІЧНУ** помилку.

Максимально можлива сума тестових балів за власне висловлення – 20.

Теза

Теза – це думка, припущення, правдивість якого треба довести.

Основні вимоги до формулювання тези:

- 1.** Формулюється чітко і однозначно.
- 2.** Не змінюється в процесі обґрунтування.
- 3.** Тезу потрібно довести незаперечними доказами.

- Я вважаю, що...*
- На мою думку...*
- На моє глибоке переконання...*
- Переконаний, що важко не погодитися з тим, що...*
- Цілком справедливим буде твердження, що...*
- Істинним можна вважати позицію про те, що...*
- Багато хто вважає, що... . Не можу не приєднатися до такого погляду.*
- Уважаю, що не може бути піддана сумніву позиція, згідно з якою... . Адже вона, ця позиція, ґрунтована на досвіді багатьох поколінь.*

*Низка кліше,
якими можна ввести тезу*

2 бали

Учасник ЗНО формує тезу, яка презентує його позицію щодо порушеної в завданні проблеми, стверджуючи, що в житті варто дослухатися до розуму

Поле екзаменаторів

Код екзаменатора

06 УЦОЯО

1 5 0 0 0 7
11 5 0 0 2 6
111

Робота не відповідає темі

Робота менше 100 слів

Б

	1			2			3а			3б			4			5			6а				6б					
I	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	3	4	0	1	2	3	4
			X			X			X			X			X			X					X					X

1 бал

У роботі немає вправного формулювання тези, але є ключові слова, що доносять власний погляд учасника на обговорювану проблему

Українська мова і література

Увага! Писати в полі екзаменаторів заборонено!

Поле екзаменаторів

Код екзаменатора

07 УЦОЯО

1 1 1 1 1 1
11 11 11 11 11 11
111 111 111 111 111 111

Робота не відповідає темі

Робота менше 100 слів

Б

	1			2			3а			3б			4			5			6а				6б					
I	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	3	4	0	1	2	3	4

0 балів

Учасник переписав умову завдання дослівно. Зміст висловлення свідчить про відсутність власної позиції щодо порушеної проблеми

українська мова і література

Увага! Писати в полі екзаменаторів заборонено!

Поле екзаменаторів

Код екзаменатора

02 УЦОЯО

1 1 1 1 1 1
11 11 11 11 11 11
111 111 111 111 111 111

Робота не відповідає темі

Робота менше 100 слів

Б

	1			2			3а			3б			4			5			6а				6б					
I	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	3	4	0	1	2	3	4

Аргументація

Аргументація – це наведення доказів, підстав для обґрунтування, підтвердження висловленої тези.

Аргументація має бути переконливою і спиратися на такі рівні: логічність доказів та послідовність їх мовної презентації, доречність аргументів, їх життєвість (конкретність, а не абстрактність) та різноманітність.

Від тези до аргументів можна поставити запитання: “Чому?”, а аргументи відповідають: “Тому що...”

Аргументи потрібно наводити в системі (радимо розміщувати аргументи таким чином, щоб їх доказова сила зростала).

Потрібно навести принаймні два доречних докази.

Необхідно, щоб аргументи не суперечили один одному; у сукупності аргументи повинні бути достатніми для обґрунтування наведеної тези.

Аргументи

По-перше, власне відчуття ніколи не зрадить, бо народжується в тобі. На світі величезна кількість зовнішніх факторів, які можуть навіяти сумніви, підірвати віру в себе. Та тільки прислухавшись до власного серця, ти зробиши правильний вибір, знайдеш вірний шлях.

По-друге, хоч розум і допомагає раціонально вирішувати ситуації, та все ж таки ми не машини. У соціумі верх беруть почуття, які не піддаються жодним законам і обмеженням. Коли негаразди чи проблеми, то звертаються до власного «я». Хто допоможе краще, ніж серце, яке знає все про тебе, адже воно всередині тебе. Недарма говорять, що під час складнощів варто вимкнути мозок і довіритися серцю, власній інтуїції.

Другий аргумент фактично ПЕРЕФРАЗОВУЄ перший

З одного боку, дуже важливо довіряти своїм почуттям та інтуїції. Це допоможе правильно визначити життєвий шлях відповідно до твоїх уподобань, не суперечити своїй природі.

З іншого боку, у сучасному світі необхідно бути розумною та поміркованою людиною. Такі якості, як логічність та виваженість допоможуть досягти успіхів у кар'єрі. Більшості людей, які займають високі посади, притаманні стриманість та ясний розум.

У роботі є два докази:

1 – довіряти почуттям, не суперечити власній природі;

2 – бути розумною, поміркованою людиною для досягнення успіху в кар'єрі

Приклади

*Приклад з літератури
чи інших видів мистецтва*

*Приклад може бути
або з української літератури,
або із зарубіжної літератури,
або з інших видів мистецтва.*

*Приклад з історії
або власного досвіду*

*Учасник наводить доречний приклад
або з історії,
або із суспільно-політичного життя,
або з власного життя.*

- Достатньо навести такий приклад...*
- Це можна довести таким чином...*
- Підтвердженням цього може бути...*
- Наведу ще один приклад, що підтверджує мій погляд...*
- У цьому легко переконатися, якщо звернутися до...*
- Наприклад...*
- Прикладом може слугувати...*
- Не можна не згадати...*

Словесний вияв прикладів

Приклад із мистецтва

Нагадаємо,
що розгорнутий, добре пояснений
приклад з художньої літератури
називає проблему, порушену у творі,
акцентує увагу на образі,
через який цю проблему розкрито,
у прикладі немає фактичних помилок.

У творі Івана Багряного «Тигролови» головний герой, вистрибуючи з потяга, який везе його на вірну смерть, розумів наслідки своїх дій. Григорій – сильна духом людина, яка зуміла цим вчинком дати виклик тоталітарній системі, показав світові нащо здатна вільна людина заради волі, але не треба забувати, що своїми діями він капітально підставив родину Сірків.

Такий приклад екзаменатори НЕ оцінять 2 балами, оскільки в тексті немає згадки про те, як саме Григорій «капітально підставив родину Сірків», вистрибнувши з потяга

Приклад із мистецтва

2 бали

Учасник наводить приклад з української літератури.

Указано проблему, порушену у творі, художній образ, через який проблему розкрито, жанр, назву й автора твору.

УЦЮОЯ									
				■					
1	2	3а	3б	4	5	6а	6б		
0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2 3 4	0 1 2 3		
I									
II									
III									

Відповідь на завдання 58. Тему роботи не записуйте. Пишіть текст у кожному рядку!
Роботу, що не відповідає темі, буде оцінено в 0 балів. Роботу обсягом до 100 слів буде оцінено в 0 балів.

*На мою думку, у житті треба дослухатися як до розуму, так і до серця.
З одного боку, щоб стати успішною людиною, досягти певних висот, потрібно дослухатися до розуму.
Я вважаю, у різних ситуаціях поводити себе розважливо, кожен крок, аби потім не жалувати.*

УЦЮОЯ									
				■					
1	2	3а	3б	4	5	6а	6б		
0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4		
I									
II									
III									

2 бали

Навіть якщо учасник навів два приклади з художньої літератури або інших видів мистецтва, більше 2 балів він **НЕ** отримає.

Відповідь на завдання 58. Тему роботи не записуйте. Пишіть текст у кожному рядку!
Роботу, що не відповідає темі, буде оцінено в 0 балів. Роботу обсягом до 100 слів буде оцінено в 0 балів.

*То що воно ж треба дослухатися в житті - до розуму чи до серця?
Однозначно, до серця, - була моя перша думка. А за нею: "Хоча в ідеалі непогано було б мати і холодний розум, і гаряче серце..."
Та незарма в карозі говорить: "Слухай своєму серцю, воно покаже шлях тачо. Силуєть сразу загадала костенківський Триць"*

Змістові помилки

- ✓ Твір *Тараса Григоровича Шевченка “Кайдашева сім’я”*, де відображаються злидні, схожі з життям Шевченка.
- ✓ Коли *Рим* вів *національно-визвольну війну* під проводом *Богдана Хмельницького*, саме тоді і з’явилася Римська імперія.
- ✓ На мою думку, у розповіді *Терентія Пузиря “Хазяїн”* герой не цінувач нічого, окрім багатства.
- ✓ Ця проблема наявна також у п’єсі *Миколи Куліша “Хазяїн”*.
- ✓ З майстерністю ювеліра цю проблему викрив у творі *“Кайдашева сім’я”* геніальний мислитель та чудовий драматург – *Іван Карпенко-Карий*.
- ✓ Мені дуже подобається *твір Тараса Григоровича Шевченка “Тарас Бульба”*.
- ✓ Наталка була згодна одружитися на ворогах народу.
- ✓ Прикладом з літератури є дуже знайомий всьому світові *чоловік* – *Тарас Григорійович Шевченко*.

Які фактичні помилки є в цих прикладах?

Згадаймо твір Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я». Після смерті Омелька Кайдаша в хаті Кайдашів почалася колотнеча. Вони билися, кричали, ображали один одного. Якби ж вони хоч на хвилинку прислухались до розуму, усе сімейство могло б жити в злагоді... **колотнеча в родині почалася НЕ ПІСЛЯ смерті Омелька**

Яскравим прикладом є образ Грицька Бобренка з роману Ліни Костенко «Маруся Чурай». Хлопець щиро кохав Марусю, проте прислухавшись до порад матері, одружився з Галею Вишняківною заради задоволення матеріальних інтересів. Таким чином, Грицько зрадив світле почуття кохання і, як наслідок, трагічно загинув, залишивши Марусю Чурай нещасливою... **Гриць не встиг одружитися, бо помер**

Хочу навести приклад із роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного. Головний герой твору Чіпка, звичайний сільський парубок. Ще змалку хлопець відрізнявся запальним характером: катався на баранах, майже нікого не слухав і легко ставав роздратованим. Одного разу Чіпка дав волю емоціям, вбивши та обікравши багатьох людей, що, безперечно, є жахливим злочином...

нерозуміння причин падіння Чіпки: не через катання на баранах головний герой убиває цілу родину

Прикладом цього є образ Степана Радченка з роману Валер'яна Підмогильного «Місто». Звичайний хлопець з села добре розумів, що тільки власними силами зможе підкорити столицю. Він вступив до університету, вивчив українську мову настільки досконало, що його запросили викладати українську на мовних курсах...

Столицею на той час був Харків, а Степан поїхав до Києва; хлопець вступив до інституту

Приклад із життя

Святослав Вакарчук завжди мріяв співати чи бути артистом, натомість його бабуся вибрала для юнака інший шлях, зовсім відмінний від сцени. Старенька хотіла, щоб внук був впливовою людиною у діловому світі. Святослав створив свою групу та виступав на вуличних концертах. Він знав, що сім'я поганого не порадить, проте серце тяглося до музики. Зараз співак не жаліє про свої вчинки, адже саме музика стала єдиною дорогою в його житті.

Історія про бабцю Вакарчука є вигаданою і не фігурує в медіа-джерелах

Емоційні люди мені завжди подобались, вони вміють прикрасити сіру буденність, уміють перетворити сірий день на казку, яку інші ще довго згадуватимуть. Був випадок, коли знайомий нашої родини зізнався своїй дівчині в коханні, запропонував одружитися. Вона погодилася, але наш герой переосмисливши скоєне, оцінивши готовність до виконання родинних обов'язків, передумав та втік. Дівчина ще довго переймався, але згадати було що...

Екзаменатори, мабуть, не оцінять 2 балами захват учасника «прекрасним» вчинком хлопця, який «перетворив сірий день на казку», а саме передумав одружуватися та втік. Дивно, що переживання дівчини викликають екстаз в оповідача («згадати було що»)...

Приклади з життя

- ✓ Султан Сулейман говорив: «Люби ближнього свого як самого себе».
- ✓ «Моя хата скраю – я нічого не знаю» – цей вислів треба виключити з нашого лексикону.
- ✓ Колись жила така жінка – Мать Тереза.
- ✓ Мені аж дурнувато стало...
- ✓ Жінка – як подушка безпеки в автомобілі.
- ✓ Почніть допомагати всім своїм оточувачам.
- ✓ Прислів'я можна прочитати на обличчях...
- ✓ Коли німці напали ще на молодий Радянський Союз.
- ✓ Я теж допомагаю людям. Допомагаю встати п'яним з асфальту.
- ✓ Я щасливий, бо я маю кохану дівчину і тому моя хата не скраю.

Логічність і послідовність

Роботи повинні бути структуровані за абзацами, мати вставні слова для упорядкування викладу думок, аргументи потрібно розміщувати після тези перед прикладами, Висновок має випливати з доказів та прикладів, логічно завершувати висловлення.

Висновок

- ❖ У висновку резюмується чітка позиція автора, що є наслідком усього міркування, пошуку потрібної мисленневої константи, яка й конкретизується висновком.
- ❖ Допомагають оформити висновок такі слова і вирази: *отже; тож; що ж; як бачимо; підбиваючи підсумки; з огляду на сказане; обміркувавши проблему* тощо.
- ❖ Зверніть увагу на те, що кожен висновок чітко акцентує позицію автора, навіть якщо проблема неоднозначна і знайти її розв'язання складно.

Узагальнюємо ...

Основні етапи написання власного висловлення

- ✓ Прочитайте умову завдання.
- ✓ Визначте свій погляд на порушену в умові проблему.
- ✓ Сформулюйте тезу.
- ✓ Наведіть два-три аргументи.
- ✓ Проілюструйте думки посиланнями на приклади з худ. літератури, історичними фактами або випадками з життя.
- ✓ Сформулюйте висновки.
- ✓ Працюючи з чернеткою, продумайте логічні зв'язки між частинами. Перевірте правильність членування на абзаци.
- ✓ Переписуючи текст у бланк відповіді, будьте уважні.
- ✓ Перечитайте власне висловлення з метою виправлення допущених помилок.

- **Орієнтовний час написання:**
60 хвилин (з урахуванням часу на переписування з чернетки й самоперевірку чистовика).
- **Орієнтовний обсяг:** від 100 (NB! Не менше) до 250 слів.

Практична робота

*Перевірка відкритої частини
сертифікаційної роботи
з української мови і літератури*

Дані про результати ЗНО-2019

- ❑ Регіональні дані – testportal.gov.ua/reg
- ❑ Деперсоніфіковані дані – результати основної сесії усіх учасників тестування (результати за кожним предметом, місце тестування, заклад освіти, який закінчували, його підпорядкування) – zno.testportal.com.ua/stat/2019
- ❑ Офіційний звіт – testportal.gov.ua/ofzvit
- ❑ Успішність проходження ЗНО по навчальних закладах – zno.testportal.com.ua/schools/login

Корисні посилання

- ❑ testportal.gov.ua – сайт Українського центру оцінювання якості освіти: програми ЗНО, характеристика сертифікаційних робіт, тестові зошити ЗНО 2016-2019, звіти ЗНО
- ❑ <https://drive.google.com/file/d/1MNMidyjeLfFWoW-HJs1fLV402RB3yLZ/view>, <http://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv>, <https://lib.imzo.gov.ua/handle/123456789/683> – сайт інституту модернізації змісту освіти: перелік рекомендованих підручників, електронні підручники
- ❑ zno.osvita.ua – сайт Освіта.UA: підготовка до ЗНО онлайн (за завданнями попередніх років)
- ❑ prometheus.org.ua/zno – Prometheus: безкоштовні курси підготовки до ЗНО з української мови і літератури, математики, історії України

Телефон науково-методичного відділу:
(057) 705-39-10

Електронна пошта для запитань:
nauka@zno-kharkiv.org.ua

Сайт:
zno-kharkiv.org.ua

Адреса:
майдан Свободи, 6, офіс 463, м. Харків, 61022